

GRONINGEN

Gemeenteraadsverkiezingen

2022 Uitdagingen, vertrouwen
en betrokkenheid

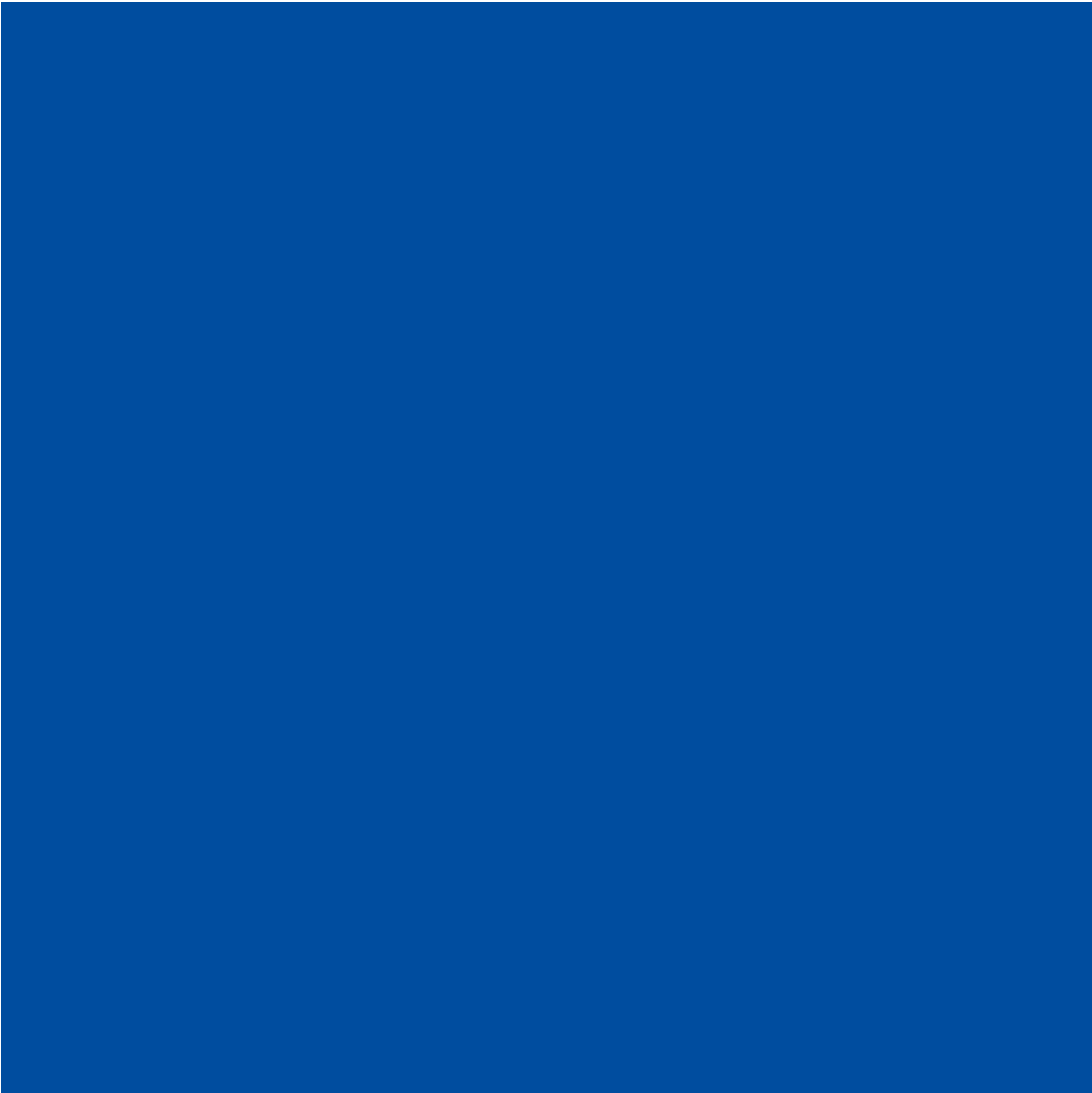

sociaal
planbureau
 groningen

GRONINGEN

Gemeenteraadsverkiezingen

2022 Uitdagingen, vertrouwen
en betrokkenheid

Inhoud

	Inleiding	7
1	Belangrijkste uitdagingen	9
2	Het stemgedrag in Groningen	13
3	Vertrouwen en vertegenwoordiging	17
4	Tevredenheid over gemeenten	25
5	Betrokkenheid en inspraak van de inwoners	27
6	Slotbeschouwing	31
	Bronnen	33

Inleiding

Democratie en rechtsstaat staan aan de basis van een vreedzame en gelijkwaardige samenleving. De huidige situatie in Oekraïne maakt ons daar des te meer bewust van. In onze parlementaire democratie kunnen inwoners via verkiezingen invloed uitoefenen op beslissingen van de overheid. Op 16 maart 2022 vinden de gemeenteraadsverkiezingen plaats.

In de aanloop hiernaartoe zijn de Groningers gevraagd naar hun ervaringen en meningen over de gemeenteraadsverkiezingen, (politiek) vertrouwen en betrokkenheid bij het gemeentelijk beleid. Wat zijn de belangrijkste uitdagingen voor de Groninger gemeenten? Gaan Groningers gebruik maken van hun stemrecht? Voelen zij zich vertegenwoordigd door de politiek? En hoe zit het met hun betrokkenheid bij politiek en beleid?

Deze publicatie is gebaseerd op de vragenlijst over de aankomende gemeentelijke verkiezingen ‘politiek vertrouwen en politieke betrokkenheid’, die de leden van het Groninger Panel in januari 2022 konden invullen. Aan het onderzoek hebben uiteindelijk 2.845 panellleden meegedaan. Onder de respondenten zijn jongere inwoners van Groningen

ondervertegenwoordigd. Dit is gecorrigeerd met een weging naar leeftijd en gemeente zodat deze representatief zijn voor inwoners van de provincie. U vindt hier een uitgebreide [onderzoeksverantwoording](#).

De [resultaten van dit onderzoek](#) uitgesplitst naar gemeenten zijn terug te vinden op de website van Sociaal Planbureau Groningen.

Groninger Panel

Het Groninger Panel bestaat uit ruim 7.000 inwoners van Groningen die zes tot tienmaal per jaar een online vragenlijst ontvangen over verschillende maatschappelijke thema's die spelen in de provincie. Het Groninger Panel is representatief voor de Groninger bevolking van 18 jaar en ouder en is daarmee een uniek onderzoeksinstrument in Groningen.

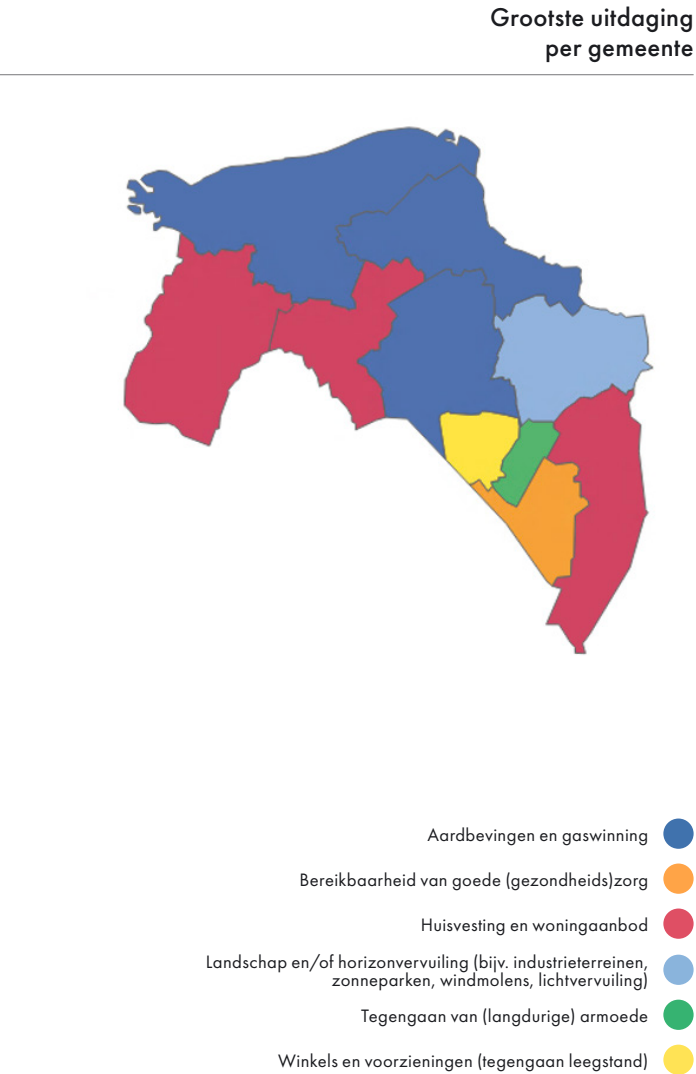

1 Belangrijkste uitdagingen

Gaswinning, woningaanbod, landschapsvervuiling en armoede zijn grootste uitdagingen

We vroegen leden van het Groninger Panel wat volgens hen de belangrijkste uitdagingen zijn die op dit moment in Groningen spelen. Volgens de Groningers zijn aardbevingen en gaswinning, huisvesting en woningaanbod en landschap- en/of horizonvervuiling de drie belangrijkste thema's. Deze drie thema's staan in de meeste gemeenten bovenaan het lijstje van grootste uitdagingen. Daarnaast vinden we ook het tegengaan van (langdurige) armoede in de top. Direct gevolgd door klimaat, bereikbaarheid zorg en leefbaarheid kleine dorpen.

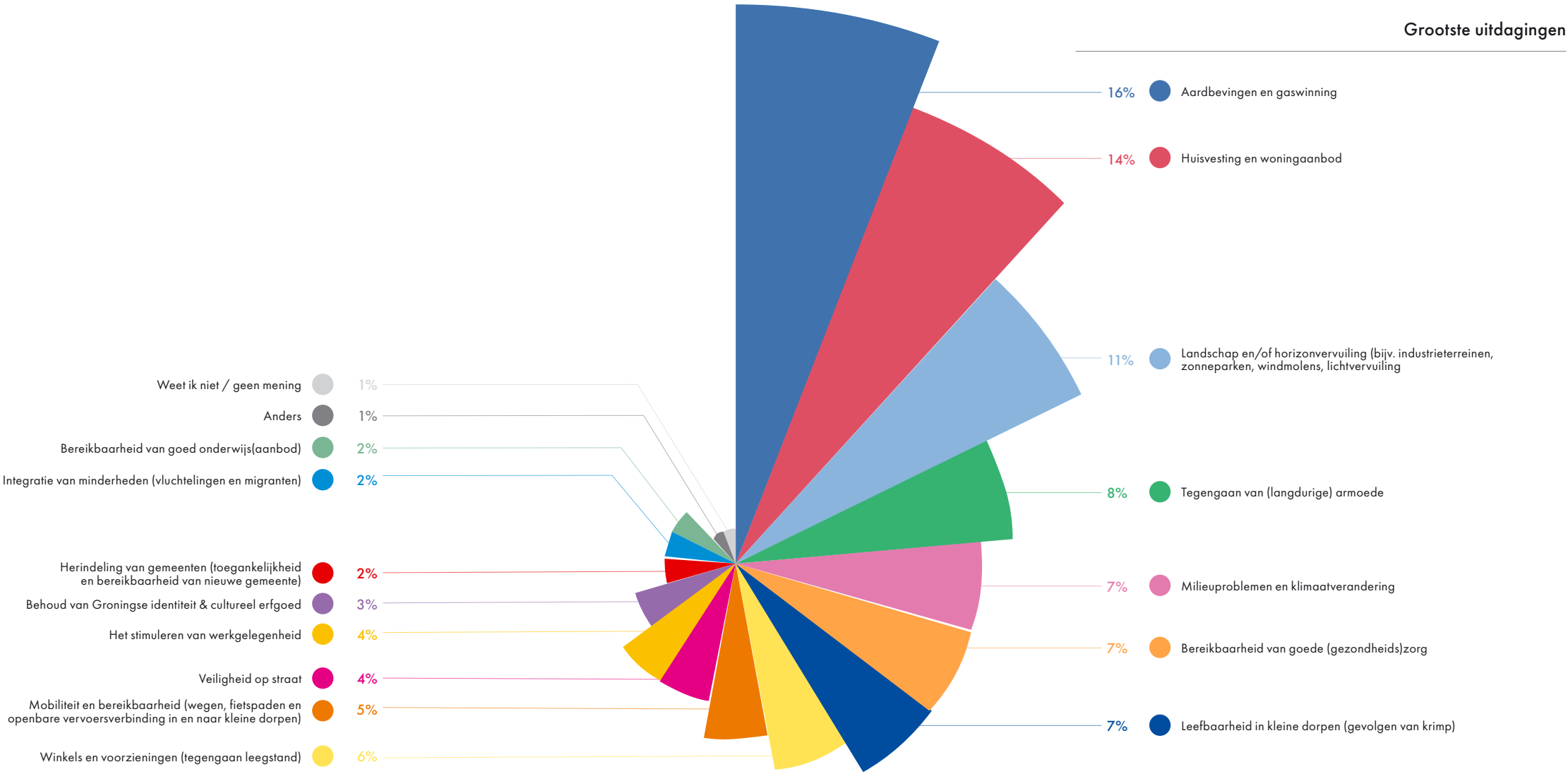
Binnen de gemeenten zien we lichte verschillen in prioriteit van belangrijkste uitdagingen. Voor een meer gedetailleerd overzicht per gemeente verwijzen we naar de [website van Sociaal Planbureau Groningen](#).

1. Belangrijkste uitdagingen

Jongere en oudere generaties zijn het over het algemeen eens

Over het algemeen zijn jongere en oudere generaties het eens over de grootste uitdagingen, maar er zijn wel kleine verschillen. Zo vormt huisvesting en woningaanbod de grootste uitdaging voor jongvolwassenen (18-35 jaar) en bereikbaarheid van zorg staat voor 50-plussers de vaak hoger op het lijstje. Deze uitdagingen passen bij de specifieke problemen die deze Groningers ervaren.

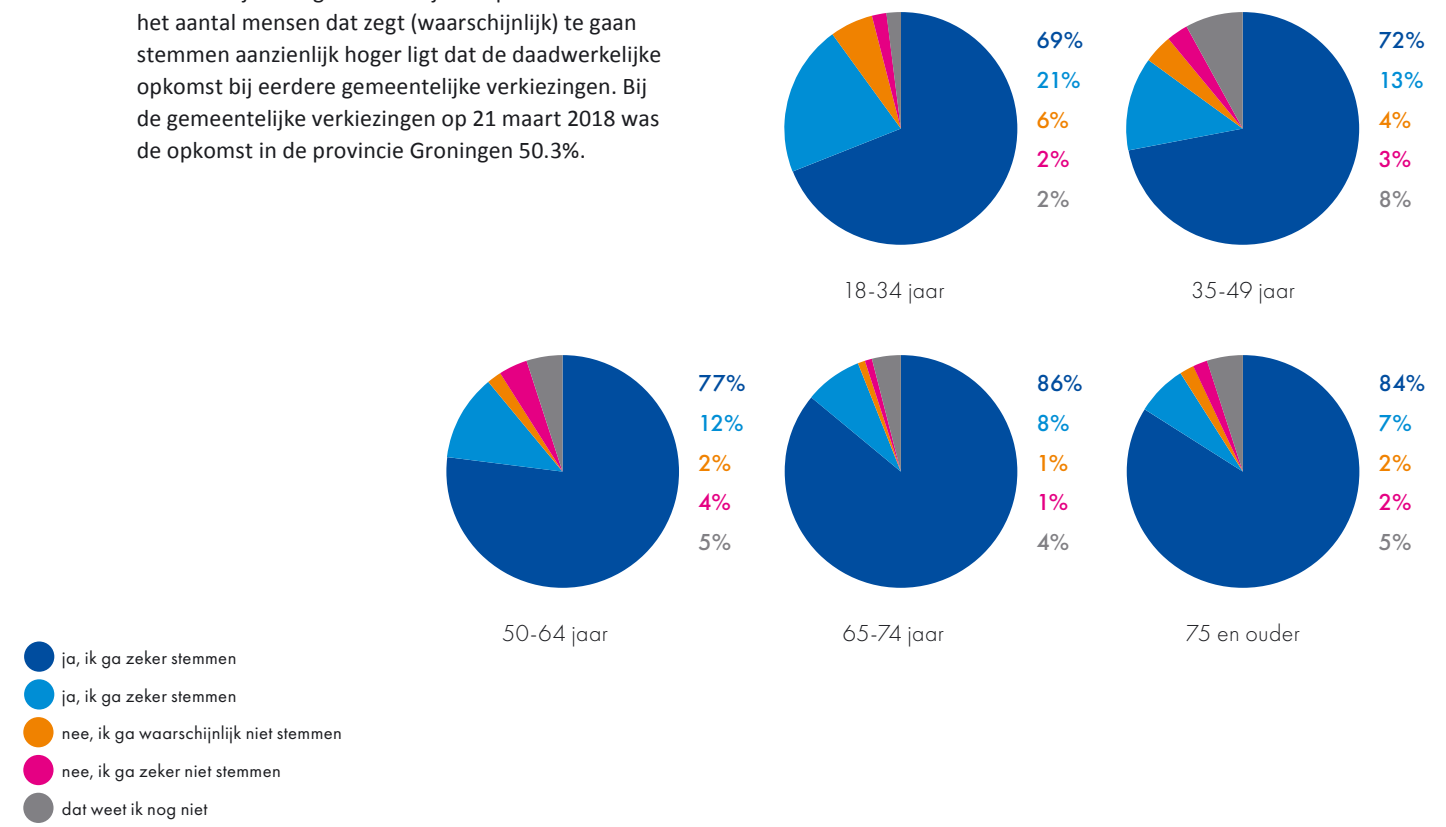

2 Het stemgedrag in Groningen

Merendeel Groningers is van plan te stemmen

76% van de panelleden is zeker van plan te gaan stemmen bij de gemeenteraadsverkiezingen¹. 13% zegt waarschijnlijk te gaan stemmen en slechts 6% van de Groningers gaat *waarschijnlijk niet* of *zeker niet* stemmen. Het aantal mensen dat waarschijnlijk of zeker gaat stemmen is het laagst in de leeftijdscategorie 35-49 jaar. Opvallend is dat het aantal mensen dat zegt (waarschijnlijk) te gaan stemmen aanzienlijk hoger ligt dan de daadwerkelijke opkomst bij eerdere gemeentelijke verkiezingen. Bij de gemeentelijke verkiezingen op 21 maart 2018 was de opkomst in de provincie Groningen 50.3%.

Gaat u in maart stemmen bij de gemeenteraadsverkiezingen?

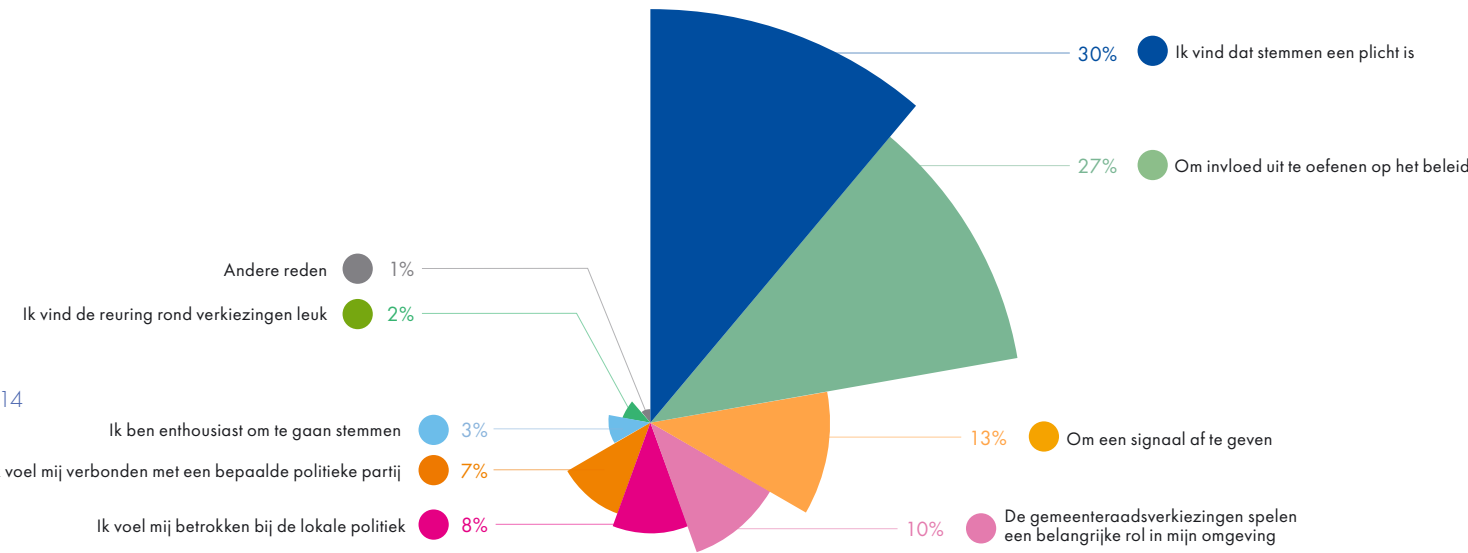
¹ De inwoners van Eemsdelta gaan op 16 maart niet naar de stembussen. Vanwege de samenvoeging van de voormalige gemeenten Appingedam, Delfzijl en Loppersum mochten zij op 18 november 2020 al stemmen. De inwoners van Eemsdelta zijn dan ook niet meegenomen in de cijfers over stemgedrag.

2. Het stemgedrag in Groningen

Gebrek aan vertrouwen en betrokkenheid lokale politiek is reden om niet te stemmen

Het aantal Groningers dat aangeeft waarschijnlijk niet of zeker niet te gaan stemmen is relatief klein. Toch is het interessant om te weten wat hun beweegredenen zijn. De meest voorkomende redenen om niet te stemmen zijn dat ze zich niet betrokken voelen bij de lokale politiek, dat ze het gevoel hebben dat hun stem geen verschil maakt en dat ze geen vertrouwen hebben in de lokale politiek.

Waarom gaat u (waarschijnlijk) stemmen?

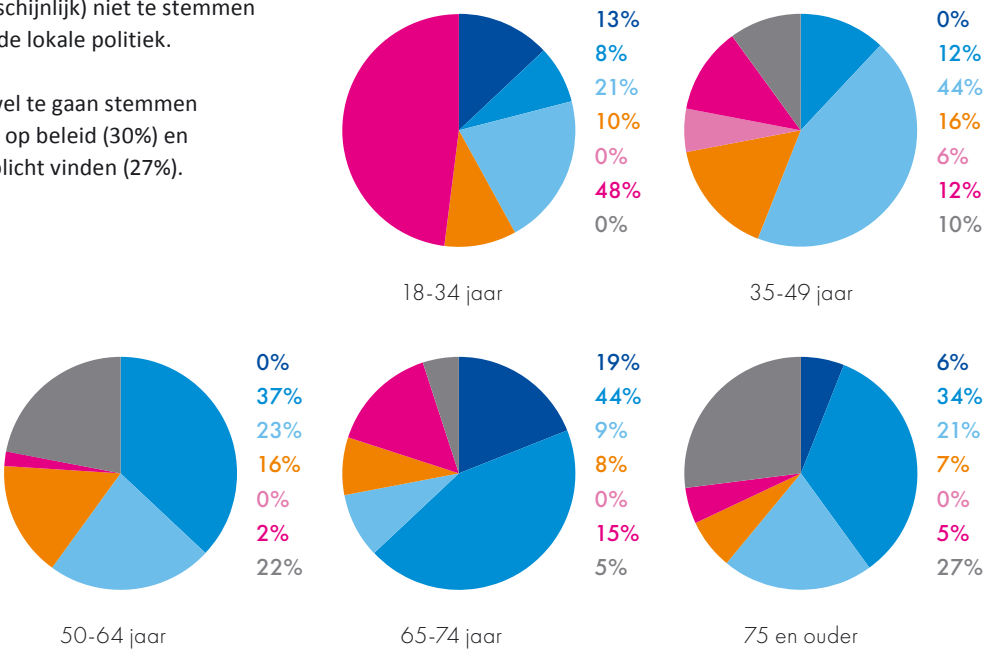
Jongvolwassenen gaan vaker niet stemmen

Jongvolwassenen (18-34 jaar) gaan vaker niet stemmen omdat ze het gevoel hebben dat hun stem geen verschil maakt (48% van de groep die waarschijnlijk of zeker niet gaat stemmen). Bij de oudere leeftijdsgroepen (50 jaar en ouder) is de meest voorkomende reden om (waarschijnlijk) niet te stemmen een gebrek aan vertrouwen in de lokale politiek.

De belangrijkste redenen om wel te gaan stemmen zijn invloed kunnen uitoefenen op beleid (30%) en omdat mensen stemmen een plicht vinden (27%).

- door niet te stemmen geef ik een signaal af
- ik heb geen vertrouwen in de lokale politiek
- ik voel mij niet betrokken bij de lokale politiek
- ik weet niet op wie ik moet stemmen
- mijn situatie maakt het lastig om te stemmen
- mijn stem maakt geen verschil
- andere reden

Waarom gaat u (waarschijnlijk) niet stemmen?

3

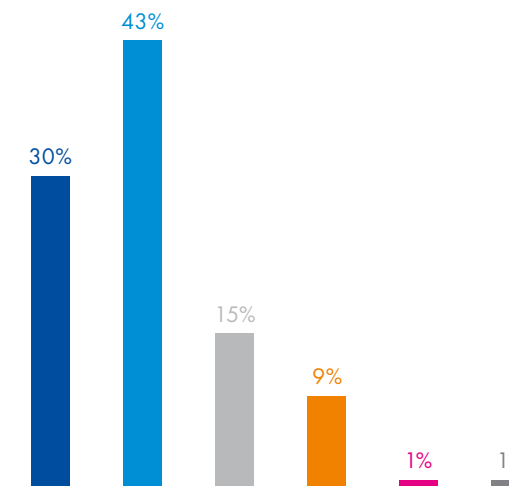
Vertrouwen en vertegenwoordiging

Groningers hebben veel vertrouwen in anderen

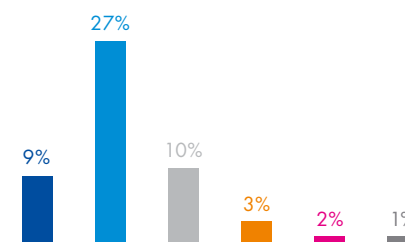
Over het algemeen is het in de provincie Groningen goed gesteld met het vertrouwen in anderen. Zo vindt ongeveer driekwart van de bevolking dat de meeste mensen (72%) en de mensen in hun buurt (76%) wel te vertrouwen zijn. Wel zien we grote verschillen tussen gemeenten. Zo is het vertrouwen in de meeste mensen relatief hoog in Groningen (79%), Het Hogeland (76%) en Westerkwartier (76%) en relatief laag in Oldambt (56%), Pekela (60%) en Eemsdelta (62%).

De coronamaatregelen versterken en versnellen bepaalde polariserende ontwikkelingen in de samenleving. Veel inwoners van Groningen maken zich zorgen over de scherpere tegenstellingen in de samenleving (74%).

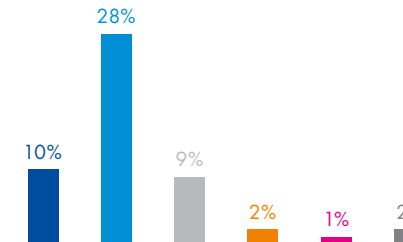
Stelling: ik maak me zorgen over scherpere tegenstellingen in de samenleving als gevolg van de coronamaatregelen

In hoeverre bent u het eens met de volgende stellingen:

De meeste mensen zijn wel te vertrouwen

De mensen die bij mij in de buurt wonen zijn te vertrouwen

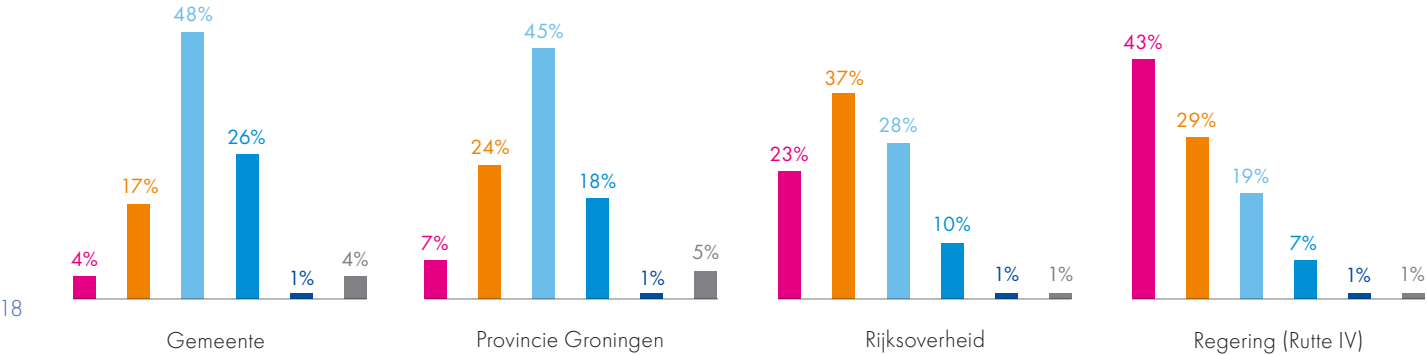
3. Vertrouwen en vertegenwoordiging

Meer vertrouwen in lokale overheden dan Rijksoverheid

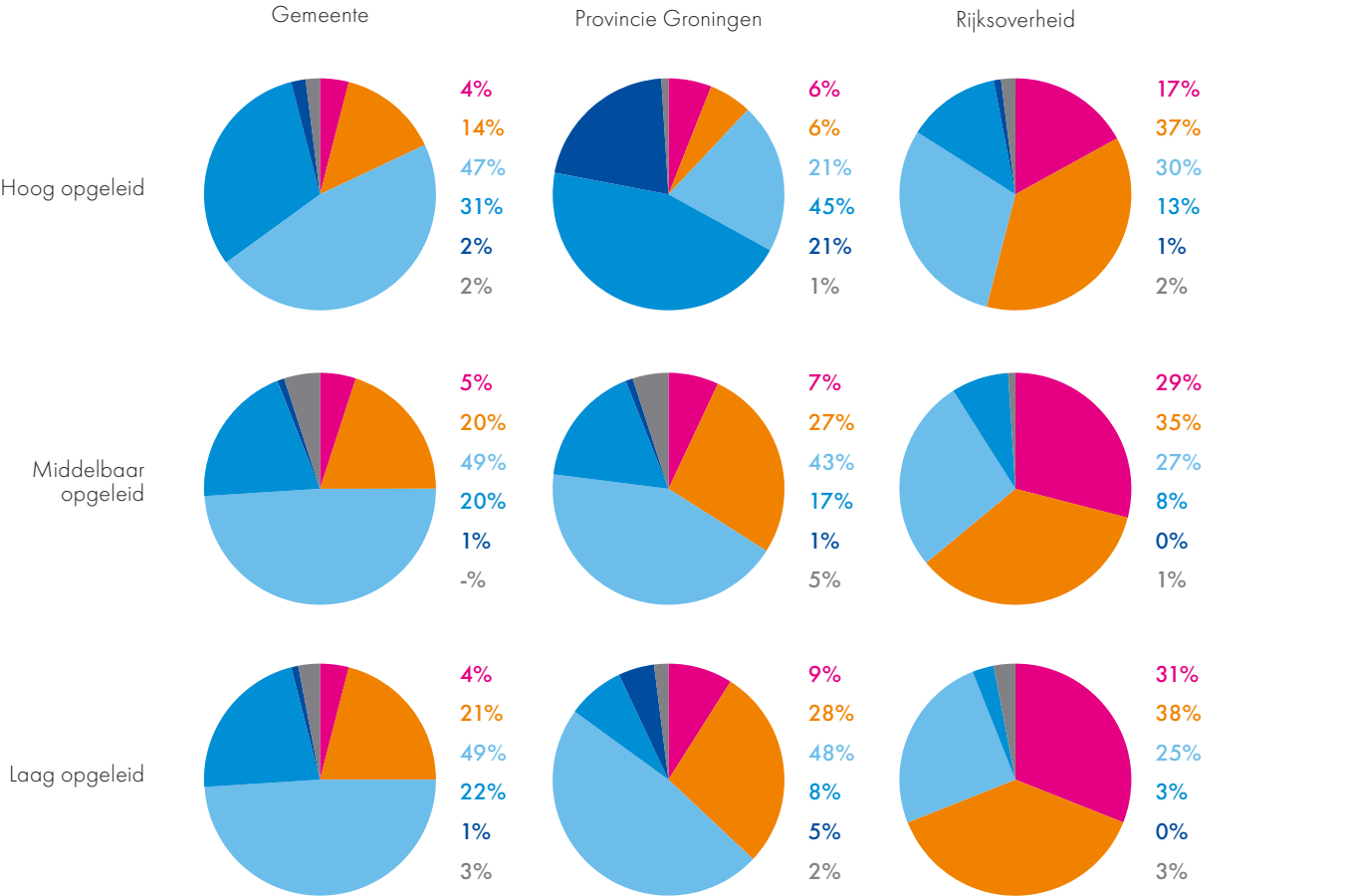
Groningers hebben meer vertrouwen in lokale overheden dan in de provinciale overheid of rijksoverheid. Ruim een kwart van de Groningers (27%) zegt (heel) veel vertrouwen te hebben in de eigen gemeente en bijna de helft (48%) heeft een beetje vertrouwen. Eén op de vijf Groningers (21%) zegt weinig tot geen vertrouwen in de eigen gemeente te hebben.

Hierin zien we wel grote verschillen tussen gemeenten. In de gemeenten Pekela (30%) en Oldambt (28%) is sprake van een relatief hoog percentage inwoners dat weinig tot geen vertrouwen in de eigen gemeente heeft. In Westerkwartier (14%), Groningen (17%) en Veendam (18%) hebben relatief minder inwoners weinig tot geen vertrouwen in de eigen gemeente.

Vertrouwen in overheden

Vertrouwen in overheden per opleidingsniveau

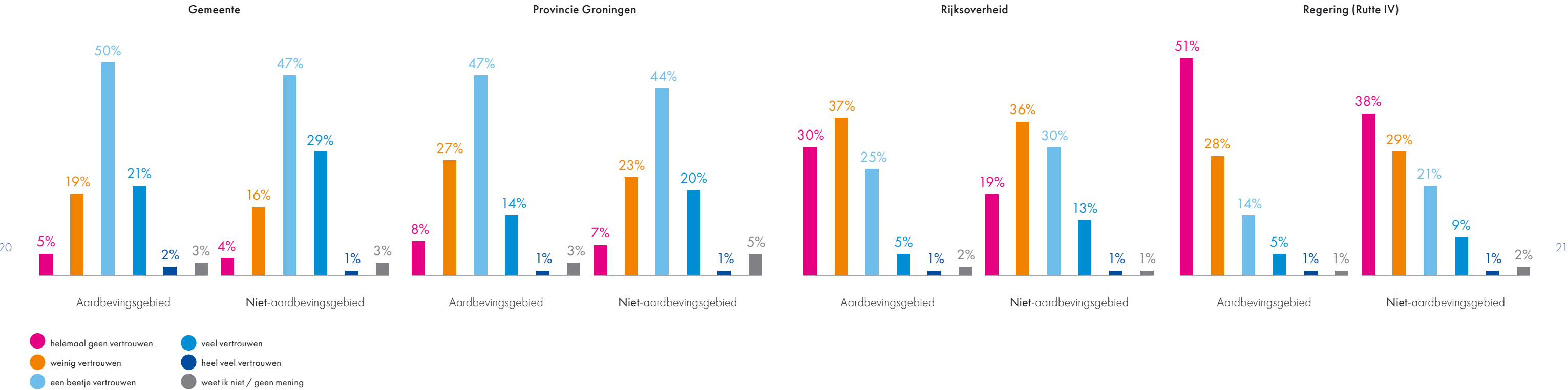
3. Vertrouwen en vertegenwoordiging

Minder vertrouwen in overheden in aardbevingsgebied

Het vertrouwen in overheden is lager in aardbevingsgemeenten. Voornamelijk het vertrouwen in de Rijksoverheid en de huidige regering Rutte zijn aanzienlijk lager in vergelijking met niet aardbevingsgemeenten.

Slechts 6% van de inwoners van het aardbevingsgebied heeft (heel) veel vertrouwen in deze instanties. De verschillen in vertrouwen in de lokale politiek (gemeente en provincie) zijn kleiner maar wel duidelijk aanwezig.

Vertrouwen in overheden in (niet) aardbevingsgebied

3. Vertrouwen en vertegenwoordiging

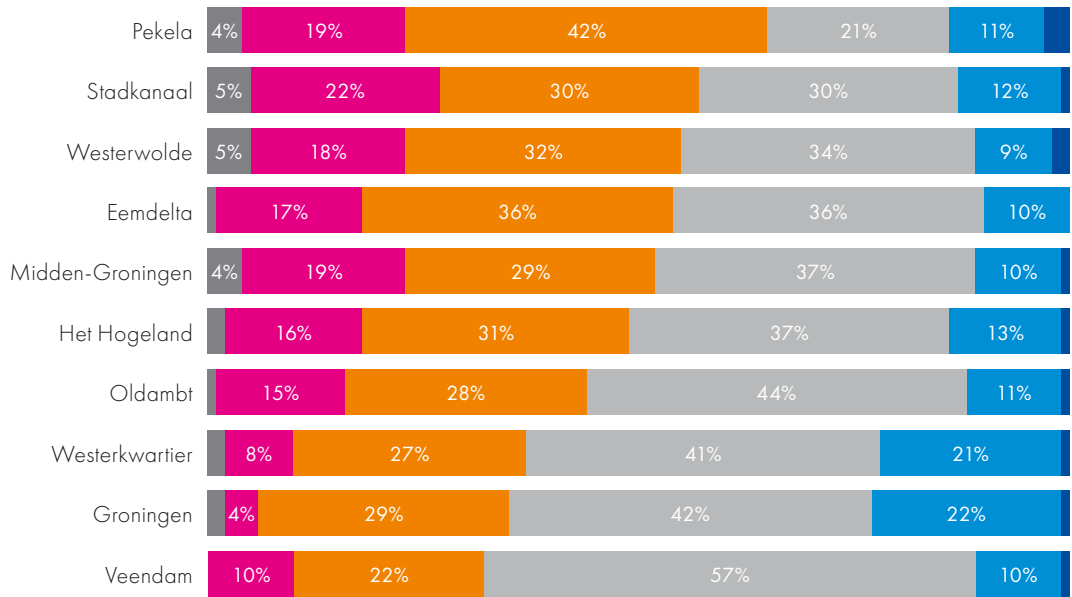
Groningers voelen zich beperkt vertegenwoordigd door de politiek

Wanneer inwoners het gevoel hebben dat zij niet gehoord of vertegenwoordigd worden, kan dit vergaande gevolgen hebben voor het functioneren van de democratische rechtstaat en de kwaliteit van de samenleving. Inwoners voelen zich dan niet begrepen en herkennen zich niet in de uitvoering van beleid.

Een groot deel van de Groningers (41%) voelt zich niet vertegenwoordigd door de politiek. Even zo veel (40%) heeft geen uitgesproken opvatting (neutraal). 17% voelt zich wel vertegenwoordigd.

Er zijn echter wel grote verschillen tussen gemeenten. In een aantal gemeenten voelt meer dan de helft van de bevolking zich niet vertegenwoordigd door de politiek. In Pekela gaat het om 61% van de inwoners, in Eemsdelta 53% en Stadskanaal 52%. Dit percentage is relatief laag in Westerkwartier (35%) en Groningen (33%).

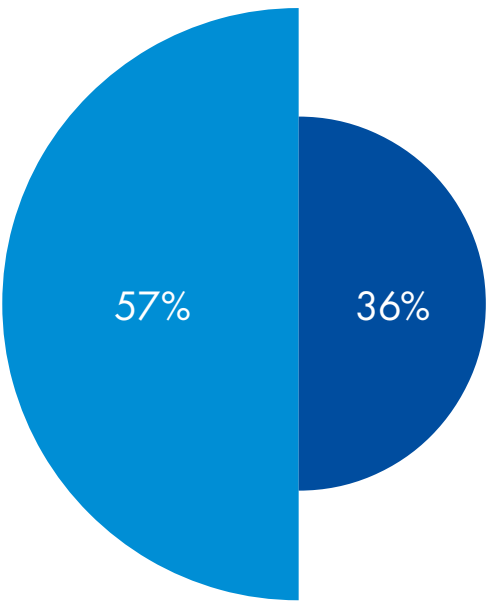
Ik voel me vertegenwoordigd door de politiek

Meerderheid inwoners van aardbevingsgebied voelt zich niet vertegenwoordigd

57% van de inwoners van aardbevingsgemeenten voelen zich (helemaal) niet vertegenwoordigd door de politiek. Dit is aanzienlijk hoger dan in niet-aardbevingsgemeenten in de provincie Groningen, waar 36% van de mensen zich (helemaal) niet vertegenwoordigd voelt.

Stelling: ik voel me (helemaal) niet vertegenwoordigd door de politiek

aardbevingsgebied
niet-aardbevingsgebied

4

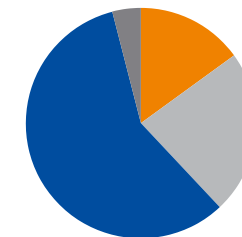
Tevredenheid over gemeenten

Groningers positief over bereikbaarheid, minder positief over beleid en bestuur

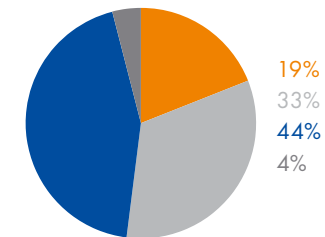
De meerderheid van de Groningers (59%) is (zeer) tevreden over de bereikbaarheid van hun gemeente. Ook zijn vrij veel Groningers tevreden met de communicatie vanuit de gemeente.

De waardering voor het beleid, het bestuur en de volksvertegenwoordiging (gemeenteraad) van de gemeente is wisselend. Een grote categorie inwoners (rond de 45%) heeft geen uitgesproken opvatting (neutraal). (Ze)er tevreden zijn 23% tot 27% van de mensen.

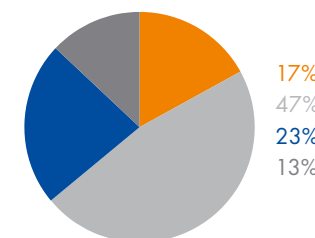
Hoe tevreden of ontevreden bent u in het algemeen?

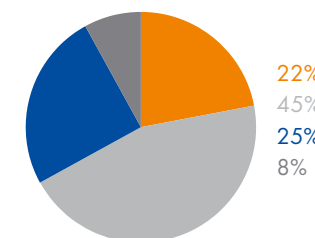
Bereikbaarheid van gemeente

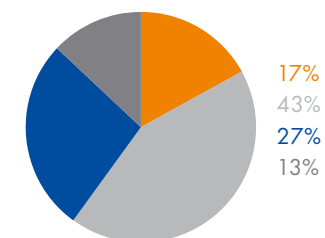
Communicatie vanuit gemeente

Gemeenteraad (volksvertegenwoordiging)

Beleid gemeente

Bestuur gemeente (college van burgemeester en wethouders)

- (zeer) ontevreden
- neutraal
- (zeer) tevreden
- weet ik niet / geen mening

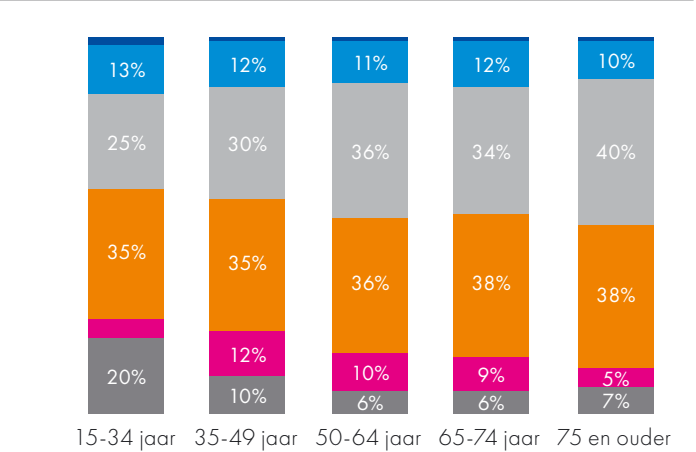
5 Betrokkenheid en inspraak

Groningers willen betrokken worden bij de plannen van de gemeente

Nagenoeg alle Groningers willen betrokken worden bij de plannen van de gemeente (96%). Slechts 4% heeft daar geen behoefte aan. We zien wel dat de wijze waarop de Groningers betrokken willen worden verschilt. Voor een kwart (27%) blijft het bij ‘alleen geïnformeerd worden’. Ruim de helft (54%) wil naast het geïnformeerd worden ook graag meedenken. Daarnaast is er een categorie die mee wil besluiten en/of beslissen over gemeentelijke budgetten (17%). De zaken waarover Groningers mee willen beslissen betreffen hoofdzakelijk de kwaliteit of inrichting van hun dorp of wijk, zoals groen en speelvoorzieningen, en behoud van voorzieningen.

De wens om betrokken te worden bij de plannen van de gemeente is groot, maar dat blijkt in de praktijk slechts beperkt aan de orde. Zo’n 40% van de Groningers stelt dat de gemeenteraad de inwoners (helemaal) niet voldoende betrekt bij de plannen. Iets meer dan één op de tien Groningers is er positief over.

De gemeenteraad betreft de inwoners voldoende bij (beleids-)plannen van de gemeente

Op welke manieren zou u als inwoner betrokken willen worden?

- 27% Alleen geïnformeerd worden
- 53% Geïnformeerd worden en daarnaast meedenken
- 8% Meebesluiten over de besteding van gemeentelijke budgetten
- 7% Naast meedenken ook zelf besluiten nemen
- 4% Niet betrokken worden

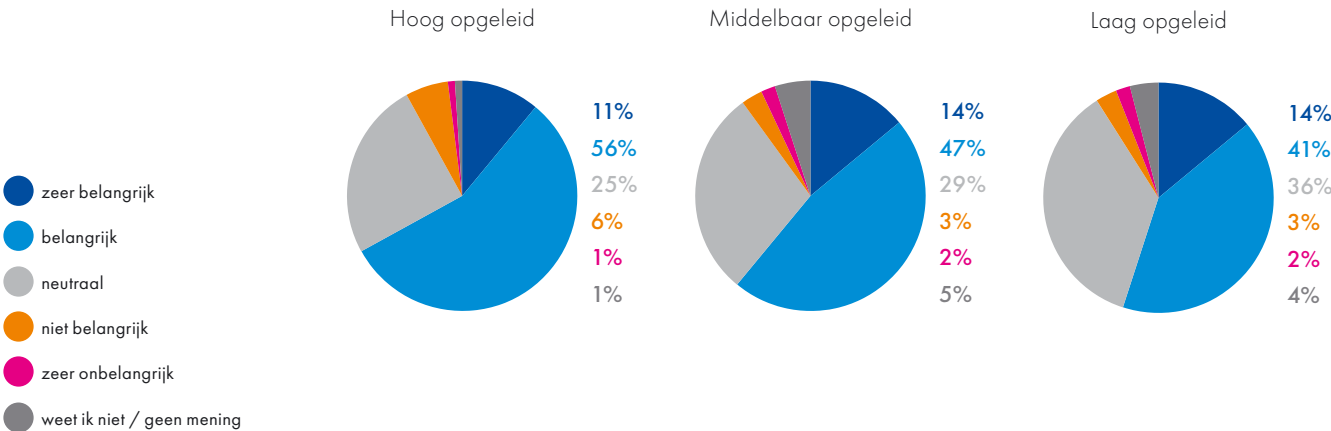

Behoefte aan meer inspraak, speciaal in het aardbevingsgebied

Inspraak betekent dat inwoners van een gemeente hun mening kunnen geven over een plan. In een aantal gevallen is die inspraak zelfs wettelijk verplicht. Inspraak kan allerlei vormen hebben, al naar gelang het karakter van de beslissing die moet worden genomen.

Over het algemeen vinden Groningers het (erg) belangrijk om mee te kunnen praten over de plannen van de gemeente (65%). We zien daarbij enig verschil afhankelijk van opleidingsniveau; hoger opgeleiden geven vaker aan het belangrijk te vinden betrokken te worden (68%). Voor midden en laag opgeleiden is dit respectievelijk 61% en 55%.

Hoe belangrijk vindt u het dat u kunt meepraten over plannen van de gemeente?

6

Slotbeschouwing

Belang van democratie

Het vertrouwen in overheden is lager in aardbevingsgebieden. Voornamelijk het vertrouwen in de Rijksoverheid en de regering zijn aanzienlijk lager in vergelijking met niet-aardbevingsgebieden. En in de niet-aardbevingsgebieden is het vertrouwen in de Rijksoverheid en de regering al erg laag. Slechts 6% van de inwoners van aardbevingsgebieden heeft (heel) veel vertrouwen in deze instanties. De verschillen in vertrouwen in de lokale politiek (gemeente en provincie) zijn kleiner maar wel duidelijk aanwezig. Hoewel het vertrouwen in overheden over het algemeen lager is hebben mensen in aardbevingsgebieden (27%) wel vaker vertrouwen in dorpsbelangen of wijkraden in vergelijking met mensen in niet-aardbevingsgebieden (24%).

Herstel van vertrouwen

In de afgelopen twee jaar is met name is het vertrouwen van Groningers in de Rijksoverheid fors gedaald. Waar in 2020 40% van de Groningers weinig tot geen vertrouwen in de Rijksoverheid had, is dat begin 2022 gestegen tot 60%. De aanpak van de aardbevingsproblematiek, de coronamaatregelen en de toeslagenaffaire hebben het vertrouwen van de Groningers fors ondermijnd. Het vertrouwen in de overheid kan alleen worden hersteld als Groningers actief bij de oplossing van het gasdossier en bij toekomstplannen van hun provincie worden betrokken. Hier ligt de nodige ruimte voor verbetering.

Spanning tussen uitdagingen en mate van invloed van gemeenten

Over de voor de Groningers belangrijkste thema's bij de gemeenteraadsverkiezingen als gaswinning, betaalbaar wonen, energietransitie en landschapsvervuiling hebben gemeenten steeds minder te zeggen. Landelijke politieke ingrepen beperken de financiële en beleidsruimte op deze thema's. Bovendien worden afwegingen voor dit soort grootschalige onderwerpen steeds meer bepaald op regionaal niveau. Deze spanning tussen wat kiezers willen en wat gemeenten waar kunnen maken, heeft zijn weerslag op het vertrouwen van Groningers in overheid en politiek.

uitgegeven door

Sociaal Planbureau Groningen

onderzoekers/auteurs

Marja Janssens
Yvonne Turenhout
Marije Kooistra
Carolien Pruijm

vormgeving

Studio Martiene Raven

met dank aan

Leden Groninger Panel

voor meer informatie neem contact op met:

Marja Janssens
m.janssens@sociaalplanbureau groningen.nl
06 127 478 28

Marije Kooistra
m.kooistra@sociaalplanbureau groningen.nl
06 52 88 86 97

Deze publicatie is mede mogelijk gemaakt door de Provincie Groningen
Sociaal Planbureau Groningen is onderdeel van CMO STAMM

©2022 CMO STAMM

Images: Shutterstock

Bronnen

<https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/verkiezingen/vraag-en-antwoord/waarom-niet-overal-verkiezingen-gemeenteraad>

<https://www.verkiezingsuitslagen.nl/>

https://sociaalplanbureau groningen.nl/wordpress/wp-content/uploads/2021/04/DEF_Wonen-voor-jongvolwassenen-Noord-Nederland_SPG-TB-FSP.pdf

<https://opendata.cbs.nl/#/CBS/nl/dataset/83523NED/table>

<https://sociaalplanbureau groningen.nl/brede-welvaart/samenleving/>

